

«Quan expliques les escriptures és com si s'actualitzessin en aquell mateix moment»

Mn. Josep Rius-Camps és expert en l'obra de sant Lluc

Eduard Brufau

Fa poc més de dos anys l'editorial Fragmenta publicava l'obra *Lluc. Demostració a Teòfil*, de Josep Rius-Camps i Jenny Read-Heimerdinger. Aquest estudi innovador, basat en el text del Nou Testament tal com apareix en el còdex Beza, presentava l'evangeli de Lluc i els Fets dels Apòstols com una sola obra. L'estudi va tenir una acollida excel·lent i ara un dels autors, Mn. Rius-Camps, ha volgut contribuir a divulgar l'obra de Lluc fent una incursió en la ficció literària donant veu al destinatari dels escrits de Lluc amb la novel·la *Diari de Teòfil*, també de Fragmenta.

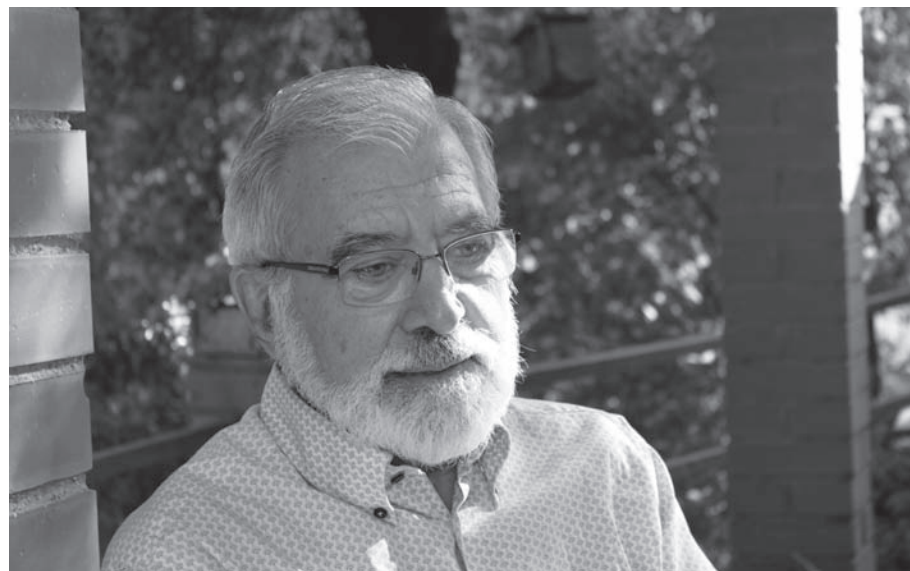
No és habitual que un teòleg i bibliista s'endinsi en el gènere de la ficció.

Alguna vegada m'havien proposat d'abordar un escrit de ficció, i feia temps que tenia aquesta idea al cap sense acabar-la de concretar. Va ser arran de la bona acollida que va tenir *Demostració a Teòfil* que m'hi vaig posar. Va ser sorprenent que d'una obra com aquella, la meitat de la qual està escrita en grec, se'n fes una tirada de 1.500 exemplars i es venguessin pràcticament tots. Animat per aquesta difusió vaig pensar que l'obra de Lluc s'havia d'explicar d'una manera amena per fer-la arribar a tanta gent com fos possible. Per això vaig optar per la ficció.

Vaig començar a escriure algunes pàgines i les vaig donar a llegir a persones de confiança i a l'editor, que em van animar a continuar, i a partir d'aquí el text em va sortir gairebé d'una tirada. Una vegada acabat i revisat el vam presentar a la Generalitat i va rebre una subvenció per a obra literària nova.

Què trobarà el lector a *Diari de Teòfil*?

Hi trobarà una explicació novel·lada de la tesi que Jenny Read-Heimerdinger i jo mateix defensem sobre la naturalesa de l'obra de Lluc. Per a nosaltres queda clar que el que durant segles s'han considerat dues obres totalment independents —l'Evangelí de Lluc i els Fets dels Apòstols— en realitat són

dos volums d'una mateixa obra. A més defensem que se'ls atribueix un gènere literari que no els correspon. El text, més que un evangeli per a una comunitat, és una narració que Lluc adreça a una persona concreta, Teòfil, perquè jutgi per ell mateix si Jesús era el Messies esperat per Israel.

La identitat d'aquest Teòfil no és explícita, però creiem que pel nom i pel tractament que se li dona ben bé es podria referir al qui va ser summe sacerdot del temple de Jerusalem entre els anys 37 i 41. A més, era fill d'Annàs i cunyat de Caifàs, que com sabem van tenir un paper decisiu en la condemna de Jesús.

La novel·la, per tant, vol reflectir les reaccions que de ben segur va tenir Teòfil en llegir els escrits que Lluc li va enviar. Em vull imaginar que Teòfil va patir una sotragada interior després de la destrucció del temple de Jerusalem l'any 70, i que tenia seriosos dubtes interns sobre si la seva família havia enviat a la mort el Salvador d'Israel i els remordiments que això li hauria causat. Com es veu hi ha molts elements per fer-ne una novel·la, i ben aviat se'm va acudir presentar-ho en forma de diari escrit pel mateix Teòfil.

Com es desenvolupa el diari?

No segueix un fil estrictament cro-

gràcia divina.

Amb els noms de les persones passa el mateix. El còdex Beza diu que l'espòs de Maria «tenia per nom Josep», la qual cosa ens el situa al nivell del patriarca Josep, fill de Jacob. És una actualització del personatge: de la mateixa manera que el Josep bíblic va ser rebutjat, també el nou Josep i el seu fill patiran marginació. També són importants els canvis de nom. Per referir-se a la mare de Jesús, el còdex Beza només l'anomena Mariam la primera vegada, després sempre més Maria. Un canvi de nom no és casual, sinó que indica un canvi profund en la persona, en aquest cas arran de l'Anunciació de l'àngel i el sí que dona ella.

En el món acadèmic hi ha una certa prevenció enfront del llenguatge simbòlic. En part és raonable perquè potser se'n va abusar. El protestants van reaccionar contra l'excés de simbolisme anant directament al text, però crec que hem passat a l'altre extrem. Hem deixat de banda tot un seguit d'elements i una manera de llegir les escriptures que ens ajuden a entendre-les millor. Si trivialitzem el text i no donem importància a aquests detalls aparentment insignificants perdem molta riquesa.

Com es reben les seves aportacions sobre l'obra de sant Lluc?

El fet d'anar assimilant les novetats sempre es un procés lent, però des d'un punt de vista eclesial no m'he trobat mai amb obstacles. A la Facultat de Teologia de Catalunya he trobat persones que al llarg de tots aquests anys m'han donat un cop de mà i m'han facilitat el camí, com ara Josep Maria Rovira Bellosó, Mons. Pere Tena o Mons. Ramon Torrell. També estic molt agraït a la Facultat per l'homenatge que se m'ha fet.

Troba que el seu estudi sobre l'obra de sant Lluc ha tingut una bona difusió?

La difusió ha estat notable. Cal tenir present que el món català i espanyol estan fora de les grans línies de la recerca mundial, i si no escrius en anglès no et llegeixen. Per això dono gràcies a Déu d'haver conegut la Jenny Read-Heimerdinger, amb la qual m'ha estat possible publicar en anglès. En l'àmbit més proper també constato que l'obra de Lluc ha arribat a molta gent no especialitzada.

Sovint experimento que les eucaristies m'ajuden a aprofundir en el que estudio, sobretot en el moment de l'homília, quan he d'explicar l'evangeli que acabem de llegir. Els fidels estan en una actitud d'escolta que els sacerdots no podem menysvalorar. Aquesta actitud fa que t'hagis de preparar i explicar bé, i aquest esforç t'ajuda a aprofundir. Quan expliques les escriptures és com si s'actualitzessin en aquell mateix moment. Aquest fet una visió exclusivament científica no l'admet, perquè només es pot entendre des d'un punt de vista religiós. Per això ens cal aquesta dimensió de totalitat, perquè al capdavall la pretensió d'una ciència pura és errònia. La ciència pura no existeix.

Josep Rius-Camps, *Diari de Teòfil*. Fragmenta Editorial, 2011, 320 pàg. Presentació el 25 de gener a la sala Oriol Bohigas de l'Ateneu Barcelonès, carrer Canuda 6, Barcelona.

nològic. Lluc pretenia que Teòfil es fes càrrec de les dificultats que van tenir els de l'entorn de Jesús per entendre'l, i presenta tots els dubtes de diferents persones, especialment de Felip, Saule i Pere. Em va semblar que en lloc de seguir la lectura lineal del text de Lluc seria millor centrar-me en el seguiment d'aquests tres personatges. D'ells, Saule és el personatge clau, perquè és presentat com un model de conversió.

En el llibre vostè desvela el simbolisme de diversos passatges.

S'ha tendit a llegir els textos sagrats des d'un punt de vista excessivament —i a vegades exclusivament— històric. Crec que és un error, perquè en la literatura jueva de l'època, i també en els evangelistes, el simbolisme és fonamental. Per a ells era una manera de fer absolutament natural i era habitual interpretar fets presents o recents com a actualitzacions d'un fet passat significatiu. Des d'aquesta mentalitat, Pentecosta s'ha d'entendre com una actualització i alhora una inversió del relat de la torre de Babel. Així es passa de la confusió de llengües com a càstig diví, al do de llengües com a

CASA GAY

SERVEI DE LLOGUER
Des del 1860

C/ Puigcerdà, 100-102
08019 Barcelona

Tel. 933 080 104 - Fax 933 087 193

Lloguer de: cadires, taules, tarimes, passarel·les, tanques metàl·liques, parament de taula, estovalles, peanyes per a protocol, penja-robes...

Muntatge de: festes, concerts, reunions, exàmens, congressos, conferències, desfilades de modes, banquets i tota classe d'actes a petita o gran escala.

CASA GAY Vendes Hostaleria: c/ Roger de Llúria, 12-14 - 08010 Barcelona - Tel. 933 181 495
Servei de lloguer: c/ Puigcerdà, 100-102 - 08019 Barcelona - Tel. 933 080 104

